

Kiegészítő adatok Csongrád vármegye bogárfaunájához.

Írta: STILLER GYÖZÖ.

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1905-ben Szegeden tartott XXXIII. vándorgyűlése alkalmával CSIKI ERNŐ ismertette Csongrád vármegye bogárfaunáját. Összeállításának alapját VÁNKY JÓZSEF és VELLAY IMRE „Adatok Szeged vidékének állatvilágához (1894)” című munkája képezte, melyet a saját, valamint HORVÁTH GÉZA, KÜTHY DEZSŐ és CSIKI GUSZTÁV gyűjtési eredményeivel egészített ki.

Húszéves szegedi tapasztalatom azonban azt mutatja, hogy a Csongrád vármegyei bogárfauna időközben nem csekély-mérvű változáson ment keresztül. Az összeállítás kiegészítésre szorul. Erre a körülményre német szaklapokban megjeleni közleményeimben,* egyes ritkább, érdekesebb bogarak felsorolása közben már ismételten rámutattam, természetes azonban, hogy az ilyen hézagos felsorolás nem tünteti fel teljes mértékben a fauna nagy változását.

Megváltozott életkörülmények egyes fajok pusztulását okozták. A látszólag-eltűnt bogarak-törlését-azonban egyelőre mellőzöm, mert tapasztalatból tudjuk, hogy néha éveken keresztül fel nem található, ritkább fajok gyakran váratlanul ismét megjelennek. A Csongrád vármegyei bogárfaunára vonatkozó,

* V. Stiller: „Szeged in Ungarn und seine Käferfauna“. — Entomol. Nachrichtenblatt Bd. IV, 1. Heft, 1930.

V. Stiller: „Die Käferfauna der Umgebung von Szeged in Ungarn.“ — Mitt. der Deutschen Entomol. Gesellschaft Jahrg. 2, (1931) N. 4.

V. Stiller: „Über Massenwechsel von Käfern in der Umgebung von Szeged in Ungarn.“ — Mitt. d. D. Ent. Ges. Jahrg. 4, (1933) N. 10.

fenntemlített összeállítást ennél fogva csupán azoknak az utolsó 20 évben talált bogaraknak a felsorolásával egészítem ki, amelyek abban hiányoznak.

Az aránylag rövid időben megállapított feltűnő szaporulat nem érthetetlen, ha tekintetbe vesszük az 1879. évi nagy árvíz katasztrófát, mely alkalommal a Tisza Szeged egész környékét, vagyis 20.800 hektárnál nagyobb területet elöntött s ez a terület március hótól augusztusig víz alatt állott. Ez idő alatt kétségtelenül sok bogárfaj pusztult el az elöntött területen és így már nem kerülhetett sem a VÁNKY—VELLAY-féle kimutatásba, sem pedig CSIKI ERNŐ, legnagyobb részben ugyancsak ezen kimutatás alapján készült összeállításba. VÁNKY és VELLAY 8 évi munkálkodása (1886—1893) beleesik ugyanis csaknem közvetlenül az árvíz *utáni* időbe, azonkívül nem ölelte fel az egész csongrádmegyei bogárfaunát, hanem inkább csak Szeged vidékének átkutatására szorítkozott.

Az árvíz által nem érintett szomszédos területekről a Szeged környékén elpusztult, de az árvíz előtti időben szintén ott élő bogárfajok lassan terjeszkedni kezdtek és évek múltán ismét elérték a szegedi határt. Valószínű tehát, hogy az alábbi felsorolásomban szereplő fajok túlnyomó része a csongrádmegyei bogárfaunára nézve nem új, hanem azelőtt is itt honos, bár csak most ismeretessé vált fajokból adódik. Erre vonatkozik VÁNKY—VELLAY azon megjegyzése is, hogy: „nem csekély azon rovarok száma, melyeket az árvíz előtt VELLAY gyűjtött s mondhatni elég gyakoriak voltak, ellenben az árvíz után seholsem voltak felfedezhetők.“ Érdekes példa erre vonatkozólag a közönséges cserebogár: *Melolontha melolontha* L. CSIKI összeállításában nincsen felsorolva, holott az árvíz előtt valószínűleg Szegeden is előfordult. Ennek feltételezése mellett körülbelül 30—35 évig tartott, míg a bogár a szomszédos árvízmentes területekről ismét Szegedre jutott. Érdekes azonban az a körülmény is, hogy a *Melolontha* közeli rokona: a *Pclyphylla fulló* L. viszont sokkal gyorsabban tudott terjeszkedni, amennyiben VÁNKY és VELLAY, kimutatásuk 1893. évi rovatában, tehát az árvíz utáni 14. évben már azzal a megjegyzéssel említi, hogy homokos talajon mindenütt gyakran előfordul.

A faunában megállapított változásokat különben nem

csekély részben egyes bogarak nagy ritkasága, a gyűjtési technika hiányos volta vagy téves meghatározások is magyarázhatják.

Áradás alkalmával a folyó vizek, mint Szegeden a Tisza és a Maros rendszerint, néha messze földről idesorodott hulladékok és szemét között bogarakat is hoznak az árral, melyek azonban csak nagyon kivételes esetben meghonosodó, új fajokat jelentenek, tehát mint passzív módon idekerült idegenek nem is tartoznak a csongrádi faunához. Erre vonatkozólag érdekes adatokat tartalmaz ERDŐS JÓZSEF dolgozata.* VÁNKY és VELLAY is felsorol több helyen ide nem tartozó, árvízzel Szegedre került, többé azonban fel nem lelhető, többnyire hegyvidéki fajokat.

Egyöntetűség és könnyebb áttekintés végett az alábbi összeállításomban ugyanazon rendszertani beosztással és elnevezéssel sorolom fel az új bogarakat, amint azt a Csongrád vármegyei bogárfauna 1905. évi első ismertetésében a szerző használta. A termőhelyeket is az ott használt rövidítésekkel jelölöm meg.

Ergänzungen zur Käferfauna des Komitates Csongrád in Ungarn.

VON VICTOR STILLER.

Gelegentlich der im Jahre 1905 in Szeged abgehaltenen XXXIII. Wanderversammlung ungarischer Ärzte und Naturforscher hat CSIKI ERNŐ die Käferfauna des Komitates (Bezirk) Csongrád veröffentlicht. Das genannte Komitat bildet einen Teil der ungarischen Tiefebene (Alföld), an dessen Südgrenze, etwas oberhalb der Stadt Szeged der aus Siebenbürgen kommende Fluss Maros in die Tisza mündet.

CSIKI hat zur Zusammenstellung der genannten Fauna in erster Reihe die Arbeit von VÁNKY JÓZSEF und VELLAY IMRE „Beiträge zur Tierwelt der Szegeder Umgebung“ vom Jahre 1894 verwendet und dieselben mit seinen eigenen Sammel-

* Erdős József: Maros torkolatának árvízi és ártéri bogárvilága biológiai szempontból. — Doctori értekezés 1935.

ergebnissen, sowie mit jenen von HORVÁTH GÉZA, KÚTHY DEZSÓ und CSIKI GUSZTÁV ergänzt.

Im Laufe der Jahre hat sich jedoch die Käferfauna des Komitates geändert, die Aufstellung ist lückenhaft geworden. Viele Käferarten wurden seit Jahren nicht mehr gefunden. Trotzdem wäre es verfrüht, dieselben zu streichen, da scheinbar ausgestorbene Arten oft nach jahrelanger Pause unvermutet wieder auftreten. Das erwähnte Verzeichnis der Csongráder Käferfauna von CSIKI behaltet demnach seine Giltigkeit, ist jedoch mit den Namen der in den letzten Jahren hier gefundenen, dort nicht aufgezählten Käfer zu ergänzen. Das nachstehende Verzeichnis enthält das Ergebnis meiner 20-jährigen Tätigkeit die Käferfauna von Szeged und Umgebung nach Möglichkeit festzustellen.

Der Zuwachs scheint ungewöhnlich gross, findet aber zum grossen Teil Erklärung in den Folgen der grossen Überschwemmung vom Jahre 1879. Die weite Umgebung von Szeged: über 20.800 Hektar stand vom Monate März bis August unter Wasser. Während dieser Zeit wurden auf den überschwemmten Bodenflächen zweifellos viele Käferarten vernichtet und konnten in Folge dessen weder in den Beiträgen von VÁNKY und VELLAY, noch im Verzeichnisse von CSIKI — dem eben diese Beiträge zu Grunde liegen — Aufnahme finden, da VÁNKY und VELLAY'S 8-jährige Sammeltätigkeit erst in die Zeit *nach* der Überschwemmung fällt. (1886—1893). Auch erstreckte sich dieselbe nicht auf das ganze Gebiet des Bezirkes, sondern mehr auf die nähere Umgebung von Szeged. Die Käferarten nun welche bei Szeged durch die Überschwemmung zu Grunde giengen, in den anstossenden, vom Wasser verschont gebliebenen Gegenden jedoch ebenfalls vorkamen, konnten sich nach Abfluss des Wassers wieder langsam ausbreiten und erreichten im Laufe der Zeit ihre früheren Heimatsgefülde bei Szeged wieder. Die im vorstehenden Verzeichnisse angeführten Arten sind dieserart nicht neue, sondern zum überwiegenden Teil schon früher hier einheimische, wenn auch erst jetzt bekannt gewordene Arten der Csongráder Fauna.

Der starke Zuwachs findet aber auch durch ungenügende, veraltete Sammelmethode, besondere Seltenheit einzelner Arten, irrige Bestimmungen u. s. w. teilweise Erklärung.

Hochwasser bringen mit Abfällen überschwemmter Gegenden oft Käfer aus weiter Ferne mit sich, welche unterwegs an geeigneten Uferstellen abgesetzt werden. Bei Szeged kommen diessbezüglich Maros und Tisza in Betracht. Es muss jedoch betont werden, dass derart verschleppte Fremdlinge in der Regel bald eingehen und sich nur in den allerseltensten Fällen im neuen Biotop einleben können.

Behufs leichter Übersicht sind im Nachtrags-Verzeichnisse die Käfer in derselben systematischen Einteilung und Benennung aufgezählt, wie in der ersterschienerenen „Käferfauna des Csongráder Komitates“ vom Jahre 1906. Auch die Fundorte sind mit den dort angewendeten, gleichen Abkürzungen bezeichnet.

Carabidae.

Dyschirius Bon.

intermedius Putz. — Sz.
ruficornis Putz. — Sz.
chalceus Er. — Sz.
globosus Hrbst — Sz.
aeneus Dej. — Sz.

Bembidion Latr.

ustulatum L. — T.
minimum a. bicolor Schlsky — Sz.
minimum a. rivulare Dej. — Sz.
minimum v. latiplaga Chd. — Sz.
assimile Gyll. — Sz.
lunulatum Fourc. — Sz.
inoptatum Schaum — Sz.
Andreae F. — Sz.
Andreae v. Bualei Duv. — Sz.
Andreae v. femoratum Strm. — Sz.

Tachys Steph.

bistriatus a. rufulus Rey — Sz.
haemorrhoidalis Dej. — Sz.
fulvicollis Dej. — Sz.
bisulcatus Nic. — Sz.

Trechus Clairv.

micros Hrbst — Sz. U.

Claenius Bon.

Dejeani Dej. — Sz. T.
nigricornis v. melanocornis Dej. — T.
terminatus Dej. — T.

Oodes Bon.

gracilis Villa — Sz.

Ophonus Steph.

cephalotes Fairm. — Do.

Harpalus Latr.

cupreus Dej. — Sz.
atratus Latr. — Sz.
tenebrosus Dej. — Sz.
tenebrosus v. Solieri Dej. — Sz.
scaritides Strm — U.

Stenolophus Dej.

mixtus a. Ziegleri Panz. — Sz.
proximus Dej. — Sz.

Acupalpus Dej.

dorsalis a. notatus Muls. — Sz. T. U.
brunnipes Strm — Sz.

Anthracus Motsch.

longicornis Schaum — Sz. U.

Bradycellus Er.

harpalinus Serv. — Sz.

Amara Bon.

anthobia Villa — Sz. T.

Pterostichus Bon.

lepidus L. — Sz.

Agonum Bon.

Dahli Borre — Sz.
fuliginosum Panz. — Sz.
viduum v. moestum Dft. — Sz.

Lebia Latr.

cynocephala a. femoralis Chd. — U.

Lionychus Wissm.

quadrillum Dft. — Sz.

Metabletus Schm.-Göb.

truncatellus L. — Sz.

pallipes Dej. — Sz.

Brachynus Web.

crepitans a. strepitans Dft. — Sz.

bipustulatus Quens. — Sz.

ejaculans Fisch. — Sz.

Dytiscidae.**Hygrotus Steph.**

inaequalis F. — Sz.

Hydrovatus Sharp.

cuspidatus Kunze — Sz.

Bidessus Sharp.

unistriatus Illig. — Sz.

Hydroporus Clairv.

planus F. — Sz.

Rhantus Lac.

adpersus F. — Sz.

Staphylinidae.**Micropeplus Latr.**

fulvus v. Mariettii Duv. — U.

Megarhthus Steph.

affinis Mill. — U.

Proteinus Latr.

macropterus Gyll. — Sz.

atomarius Er. — Sz.

Phyllodrepa Thoms.

ioptera Steph. — Sz.

nigra Gravh. — Sz.

Omalium Gravh.

rivulare Payk. — Sz.

oxyacanthae Gravh. — Sz.

caesum v. litorale Kr. — Sz.

Lathrimaeum Er.

atrocephalum Gyll. — Sz.

Arpedium Er.

quadrum Gravh. — T.

Otophrum Er.

puncticolle Epp. — Sz.

Trogophloeus Mannh.

bilineatus Steph. — Sz.

fuliginosus Gravh. — Sz.

corticinus Gravh. — Sz.

exiguus Er. — Sz. T.

pusillus Gravh. — Sz.

Haploderus Steph.

caelatus Gravh. — Sz.

Oxytelus Gravh.

rugosus a. pulcher Gravh. — Sz.

nitidulus Gravh. — Sz.

inustus Gravh. — Sz.

Bledius Mannh.

pallipes Gravh. — Sz.

atricapillus Germ. — Sz.

dissimilis Er. — Sz.

Stenus Latr.

fornicatus Steph. — T.

in.pressus Germ. — Sz.

incrassatus Er. — Sz.

Euaesthetus Gravh.

bipunctatus Ljungh. — Sz.

Astenus Steph.

immaculatus Steph. — Sz.

Paederus F.

litoralis Gravh. — Sz.

Scopaeus Er.

cognatus Rey — Sz.

minimus Er. — Sz.

Medon Steph.

brunneus Er. — U.

nigritulus Er. — Sz. U.

graecus Kr. — Sz. T.

obsoletus Nordm. — Sz.

Lathrobium Gravh.

bicolor Er. — Sz.

furcatum Czwal. — Sz.

brunnipes F. — Sz.

filiforme Gravh. — Sz.

fovulum Steph. — Sz.

pallidum Nordm. — Sz.

elegantulum Kr. — Sz.

Scimbalium Er.

anale Nordm. — Sz.

Leptolinus Kr.

nothus Er. — Sz.

Xantholinus Serv.

relucens Gravh. — Sz.

glaber Nordm. — U.

Philonthus Steph.

rectangulus Sharp. — Sz.

concinus Gravh. — Sz.

debilis Gravh. — Sz.

lepidus **Gravh.** — Sz.
 longicornis **Steph.** — Sz.
 tenuis **F.** — Sz.
 cephalotes **Gravh.** — Sz.
 quisquiliarius v. inquinatus **Steph.** — Sz.

Staphylinus L.

stercorarius **Oliv.** — Sz.
 ater **Gravh.** — Sz.
Ouedius Leach.
 ochripes **Mén.** — Sz.
 cruentus **Ol.** — Sz.
 molochinus **Gravh.** — Sz.

Mycetoporus Mannh.

Baudneri **Rey** — U.
 Brucki **Pand.** — Sz.

Botitobius Mannh.

pulchellus **Mannh.** — Sz.
 pygmaeus **F.** — Sz.
 trinotatus **Er.** — Sz.
 trinotatus v. discophorus **Rey** — Sz.

Tachyporus Gravh.

pusillus **Gravh.** — Sz.

Tachinus Gravh.

pallipes **Gravh.** — Sz.

Hypociptus Mannh.

apicalis **Bris.** — U.

Myllaena Er.

intermedia **Er.** — Sz.

Oligota Mannh.

flavicornis **Lac.** — Sz.
 pusillima **Gravh.** — Sz.

Gyrophæna Mannh.

laevipennis **Kr.** — T.
 lucidula **Er.** — Sz. U.

Tachyusa Er.

coarctata **Er.** — Sz.

Brachyusa Rey.

concolor **Er.** — Sz.

Atheta Thoms.

deplanata **Gravh.** — Sz.
 occulta **Er.** — Sz.
 angustula **Gyll.** — Sz.
 basicornis **Rey.** — Sz.
 putrida **Kr.** — Sz.
 sordida **Marsh.** — Sz.
 parva **Sahlb.** — Sz.

exilis **Er.** — Sz.

Zyras Steph.

collaris **Payk.** — Sz.

limbatus **Payk.** — Sz.

Ilyobates Kr.

nigricollis **Payk.** — Sz.

Amarochara Thoms.

forticornis **Lac.** — Sz. U. T.

Oxypoda Mannh.

abdominalis **Mannh.** — Sz.

longipes **Rey** — Sz.

Aleochara Gravh.

brevipennis **Gravh.** — U.

puberula **Klug** — Sz.

bipustulata **L.** — Sz.

tristis **Gravh.** — Sz.

erythroptera **Gravh.** — Sz.

moesta **Gravh.** — Sz.

Pselaphidae.

Brachygluta Thoms.

fossulata **Reichenb.** — Sz. U. T.

Scydmaenidae.

Scydmaenus Latr.

tarsatus **Müll.** — Sz.

Euthia Steph.

scydmaenoides **Steph.** — Sz.

Stenichnus Thoms.

Helferi **Schaum** — U.

scutellaris **Müll.** — U.

Euconnus Thoms.

Wetterhali **Gyll.** — Sz.

hirticollis **Ill.** — Sz.

Silphidae.

Choleva Latr.

spadicea **Ström** — Sz.

Clambidae.

Clambus Fischer.

pilosellus **R.** — Sz.

pubescens **Redtenb.** — Sz.

armadillo **Deg.** — Sz.

Corylophidae.**Sericoderes Steph.**

lateralis Gyll. — Sz. U. T.

Arthrolips Woll.

piceus Comolli — Sz.

Moronillus Duv.

ruficollis Duv. — Sz.

Trichopterygidae.**Ptenidium Er.**

pusillum Gyll. — Sz.

Brisouti Matth. — Sz.

Ptiliolum Flach.

Spencei Allib. — Sz.

Ptilium Er.

caesum Er. — Sz.

Histeridae.**Hister L.**

stercorarius Hoffm. — Sz.

sepulchralis Er. — Sz.

corvinus Germ. — Sz.

planulus Mén. — Sz. U.

sinuatus Illig. — Sz. U. T.

lugubris Truqui — Sz.

Gnathoncus Duv.

punctulatus Thoms. — U.

Saprinus Er.

maculatus Rossi — U.

chalcites Illig. — Sz.

politus Brahm — Sz.

lautus Er. — Sz.

amoenus Er. — Sz.

rufipes Payk. — Sz. U.

rugifrons Payk. — Sz.

Teretrius Er.

picipes F. — Sz.

Acritus Lec.

minutus Hrbst — Sz.

nigricornis Hoffm. — Sz. U.

homoeopathicus Woll. — U.

Hopigarteni R. — Sz.

Hydrophilidae.**Helophorus F.**

brevipalpis Bed. — Sz.

brevipalpis v. montenegrinus Kuw. — Sz.

Hydrochus Leach.

elongatus Schall. — Sz.

carinatus Germ. — Sz.

Ochthebius Leach.

viridis Peyr. — Sz.

marinus v. pallidipennis Lap. — Sz.

Helochares Muls.

griseus F. — Sz.

Chaetarthria Steph.

seminulum Hrbst — Sz.

Limnebius Leach.

picinus Marsh.

Sphaeridium F.

bipustulatum a. substriatum Fald. — Sz.

bipustulatum a. marginatum F. — Sz.

Cercyon Leach.

terminatus Marsh. — Sz.

flavipes Thunb. — Sz.

unipunctatus L. — Sz.

Megasternum Muls.

boletophagum Marsh. — Sz.

Cantharidae.**Lygistopterus Muls.**

sanguineus L. — T.

Drilus Oliv.

concolor Ahr. — U.

Cleridae.**Necrobia Latr.**

rufipes v. pilifera R. — Sz.

Opetiopalpus Spin.

scutellaris Panz. — Sz.

Ostomidae.**Nemosoma Latr.**

elongatum L. — Sz.

Nitidulidae.**Soronina Er.**

grisea L. — Sz.

Eपुरaea Er.

melina Er. — Sz.

Omosita Er.

discoidea F. — U.

Meligethes Steph.

tristis Strm — U.

Cucujidae.**Monotoma Hrbst.**

quadrioveolata Aub. — Sz.

bicolor Villa — Sz.

brevicollis Aub. — Sz.

Airaphilus Redtenb.

geminus Kr. — Sz.

Cathartus Reiche.

advena Waltl. — Sz.

Cryptophagidae.**Telmatophilus Heer.**

Schönherr Gyll. — Sz.

Cryptophagus Hrbst.

scanicus L. — Sz. U.

distinguendus Strm — Sz.

cellaris Scop. — Sz.

Atomaria Steph.

nigriventris Steph. — Sz.

munda Er. — Sz.

gibbula Er. — Sz.

ruficornis Mars. — Sz.

pusilla Payk. — Sz.

Ephistemus Steph.

exiguus Er. — Sz.

Lathridiidae.**Enicmus Thoms.**

rugosus Hrbst — Sz.

Corticaria Marsh.

elongata Gyll. — Sz.

Melanophthalma Motsch.

gibbosa Hrbst — U.

Migneauxia Duv.

crassiuscula Aub. — Sz.

Mycetophagidae.**Mycetophagus Hellw.**

quadripustulatus L. — Sz.

Typhaea Curtis.

stercorea L. — Sz.

Colydiidae.**Aglenus Er.**

brunneus Gyll. — Sz.

Colobicus Latr.

marginatus Latr. — Sz.

Endomychidae.**Lycoperdina Latr.**

succincta L. — T.

Coccinellidae.**Coccinella L.**

conglobata L. — Sz. U.

Calvia Muls.

15-guttata F. — T.

Platynaspis Redtenb.

luteorubra Goeze — Sz.

Pullus Muls.

subvillosus a. juniperi Motsch. — Sz.

testaceus a. scutellaris Muls. — Sz.

testaceus v. atricapillus Bris. — Sz.

Scymnus Kugel.

rufipes F. — Sz.

interruptus Goeze — Sz.

Nephus Muls.

bipunctatus Kugel. — U.

Stethorus Weise.

punctillum Wse — Sz. U.

Lithophilus Fröhlich.

connatus Panz. — U.

Georyssidae.**Georyssus Latr.**

crenulatus Rossi — Sz.

*Heteroceridae.**Heterocerus* F.

fossor Kiesw. — Sz.
flexuosus Steph. — Sz.

*Dermestidae.**Dermestes* L.

mustelinus Er. — U.

*Byrrhidae.**Pelochares* Muls.

versicolor Waltl. — Sz.

Limnichus Latr.

pygmaeus Strm. — Sz.

Syncalyptra Steph.

spinosa Rossi — Sz.

*Elateridae.**Adrastus* Esch.

rachifer Geoffr. — U.

Hypnoidus Steph.

pulchellus L. — Sz.

Melanotus Esch.

crassicollis Er. — U.

Elater L.

pomonaes Steph. — U.

sanguinolentus Schrank — U.

sanguinolentus v. immaculatus Schauf.

— U.

elongatulus F. — T.

nigroflavus Goeze — U.

Limonius Esch.

aeruginosus a. limbatus Still. — Sz.

pilosus Leske — Sz.

Athous Esch.

propinquus Buyss. — Sz. U. T.

*Buprestidae.**Buprestis* L.

aurulenta L. — Sz.

Melanophila Esch.

picta v. decastigma F. — Sz. U.

picta v. decastigma a. Rolandi Obenb.

— Sz. U.

picta v. decastigma a. subjuncta Pic.

— Sz. U.

picta v. decastigma a. 14 guttata Ol.

— Sz. U.

picta v. decastigma a. difficilis Vit.

— Sz.

picta v. decastigma a. fascigera

Obenb. — Sz.

Coraeus Lap.

rubi L. — Sz. U. T.

Agrilus Curtis.

obtusus Ab. — Sz.

roscidus Kiesw. — Sz.

Trachys F.

pumila Illig. — Sz.

*Anobiidae.**Anobium* F.

striatum Oliv. — Sz.

Xyletinus Latr.

pectinatus F. — Sz.

*Anthicidae.**Anthicus* Payk.

Schmidti Rosenh. — Sz.

bifasciatus Rossi — Sz.

*Meloidae.**Zonabris* Harold.

floralis v. Dahli Baud. — Sz.

Hapalus F.

bimaculatus L. — U.

bipunctatus Germ. — Sz. T.

Sitaris Latr.

muralis Forst. — Sz.

*Alleculidae.**Mycetochara* Berth.

flavipes F. — U.

Omophlus Solier.

lividipes Muls. — (Várostantya)

Tenebrionidae.**Lichenum Blanch.**

pictum F. — Sz.

Diaperis Müll.

boleti a. fungi Motsch. — U.

Hypophloeus F.

suberis Luc. — U.

Tribolium Mac-Leay.

confusum Duv. — U.

Alphitobius Steph.

testudineus Piller — Sz.

Tenebrio L.

picipes Hrbst. — Sz.

Helops F.

quisquilius Strm. — Sz.

Cerambycidae.**Leptura L.**

unipunctata F. — (Várostantya.)

Caenoptera Thoms.

salicicola Still. — U.

salicicola a. confusa Still. — U.

salicicola a. maculata Still. — U.

salicicola a. pallidipennis Still. — U.

Leptidea Muls.

brevipennis Muls. — Sz.

Gracilia Serv.

minuta F. — Sz.

Plagionotus Muls.

floralis a. basicornis R. — Sz.

Clytanthus Thoms.

sartor F. — Sz.

Dorcadion Dalm.

fulvum a. nigripenne Fleisch. — Sz.

Agapanthia Serv.

Dahli Richt. — Sz.

Anaesthetis Muls.

testacea F. — Sz.

Phytoecia Muls.

affinis a. nigropubescentis R. — Sz.

virgula Charp. — U.

nigricornis a. tristriga R. — U.

Chrysomelidae.**Donacia F.**

vulgaris Zsch. — Sz.

marginata Hoppe — Sz.

clavipes F. — Sz.

tomentosa Ahr. — Sz.

Orsodacne Latr.

lineola Panz. Sz. T.

lineola a. croatica Wse. — Sz.

lineola a. flava Csiki — Sz.

Zeugophora Kunze.

subspinoso F. — Sz.

Clytra Laich.

appendicina Lac. — U.

Gynandrophthama Lac.

aurita L. — Sz.

cyanea F. — Sz.

Coptocephala Cherv.

rubicunda Laich. — Sz.

Cryptocephalus Geoffr.

cristula Duft. — Sz.

octacosmus Bed. — U.

fulvus a. fulvicollis Suffr. — U.

ochroleucus Fairm. — Sz.

Colaphus Redtb.

sophiae a. bicolor Reineck. — Sz.

Phyllodecta Kirby.

laticollis Suffr. — Sz. T.

Melasoma Steph.

collaris a. geniculatus Duft. (Várostantya.)

Epithrix Foudr.

atropae a. 4-maculata Wse. — Sz.

Mantura Steph.

rustica a. suturalis Wse. — Sz.

Haltica Geoffr.

tamaricis Schrank. — Sz. U. T.

Phyllotreta Foudr.

aerea All. — Sz.

Aphthona Chevr.

nonstriata Goeze — Sz.

Argopis Fischer.

Ahrensi Germ. — T.

Cassida L.

murraea a. maculata L. — Sz.

rubiginosa Müll. — Sz.

nobilis a. obscurella Wse. — Sz. T.

Lariidae.**Bruchidius Schilsky.**

- gilvus Gyll. — U.
Pachymerus Latr.
 chinensis L. — Sz.

Curculionidae.**Phyllobius Schönh.**

- sinuatus F. — Sz. U.
 piri a. mali Gyll. — Sz.
 aurifer Boh. — Sz.
 oblongus a. floricola Hrbst. — Sz.
 U. T.
 oblongus a. rufescens Marsh. — Sz.

Polydrosus Germ.

- piceus v. dalmatinus Stierl. — Sz.

Mesagroicus Schönh.

- obscurus Boh. — Sz.
Barypithes Duv.
 Chevrolati Boh. — U.

Liophloeus Germ.

- tessulatus Müll. — U.
Lixus F.
 vilis Rossi — U.

Lachnaeus Schönh.

- crinitus Boh. — U.

Minyops Schönh.

- carinatus L. — T.

Alophus Schönh.

- triguttatus a. uniformis R. — Sz.
 Kaufmanni Stierl. — Sz. U.

Lepyrius Germ.

- palustris v. asperatus Schauf. — Sz.
 U. T.

- capucinus v. terrestris Motsch. — Sz.

Phytonomus Schönh.

- striatus Boh. — Sz.

- fasciculatus Hrbst. — Sz. T.

Eriirhinus Schönh.

- festucae Hrbst. — Sz.

Dorytomus Steph.

- hirtipennis Bed. — Sz.

- Schönherrri Faust. — Sz.

- filirostris Gyll. — Sz.

Tanysphyrus Germ.

- lémnae Payk. — Sz.

Bagous Schön.

- nigritarsis Thoms. — Sz.

- longitarsis Thoms. — Sz.

- nodulosus Gyll. — Sz.

Ephimeropus Hochh.

- geniculatus Hochhut — Sz.

Echinocnemus Schönh.

- confusus Faust. — Sz.

Codiosoma Bed.

- spadix Hrbst. — Sz.

Stenocarus Thoms.

- fuliginosus Marsh. — Sz. U.

Rhinoncus Steph.

- bosnicus Schultze. — Sz.

Phytobius Schönh.

- granatus Gyll. — Sz.

Ceutorrhynchus Germ.

- scapularis Gyll. — Sz.

- radula Germ. — Sz.

- coerulescens Gyll. — Sz. T.

Balaninus Sam.

- villosus F. — U.

Orchestes Illig.

- rufitarsis Germ. — Sz.

Apion Hrbst.

- minimum Hrbst. — Sz.

- fulvirostre Gyll. — Sz.

- validum Germ. — Sz.

Magdalis Germ.

- nitidipennis Boh. — Sz.

- quercicola Wse. — U.

Rhynchites Schneid.

- tomentosus Gyll. — U.

Scarabidae.**Trox F.**

- sabulosus L. — T.

Psammobius Heer.

- sulcicollis Illig. — Sz. U. T.

Aphodius Illig.

- erraticus a. striolatus Gebl. — Sz.

- erraticus a. lineatus Torre — Sz.

- erraticus a. fumigatus Muls. — Sz.

- subterraneus a. fuscipennis Muls. —

Sz.

- haemorrhoidalis a. humeralis Muls. —

Sz.

tristis **Panz.** — Sz.
 affinis **Panz.** — Sz.
 serotinus **Panz.** — Sz.

***Onthophagus* Latr.**

furcatus **F.** — Sz.
 semicornis **Panz.** — Sz.
 nuchicornis **L.** — Sz.
 vacca v. medius **Panz.** — Sz.

***Copris* Geoffr.**

lunaris v. corniculatus **Muls.** — U.

***Melolontha* F.**

melolontha **L.** — Sz.
 melolontha a. albida **Muls.** — Sz.

***Tropinota* Muls.**

hirta a. seniculus **Mén.** — Sz.

Aus dem Institut für Allgemeine Zoologie und Vergleichende Anatomie
 der kgl. ung. Franz Joseph-Universität zu Szeged.
 (Direktor: Prof. J. v. GELEI).

**Eine neue Gattung der Ordnung Peritricha.
Gelerella vagans gen. n. sp. n.**

VON JOLÁN STILLER.

Auf die natronhaltigen Tümpeln des Szili-szék bei Szeged¹ hatte zuerst Prof. J. v. GELEI meine Aufmerksamkeit gelenkt, als er mir einen Teil des heimgebrachten Wassers übergab, um darin die ihm bereits aufgefallenen Peritrichen zu untersuchen. Es war dies gerade im Frühjahr, zur Zeit andauernden Regens, als der Wasserstand des Szili-szék am höchsten war. Das ganze Gebiet desselben war zu jener Zeit mit einem einheitlichen Wasserspiegel bedeckt und das Wasser bestand zum größten Teil aus Regenwasser. Es war bedeutend lichter und durchsichtiger, als das bei Trockenheit meist braune Wasser der stark ausgelaugten kleineren Vertiefungen.

Zwischen *Hastatella radians* ERL. lebte in grosser Zahl eine andere planktonische Peritriche mit tektinartiger Hülle, die sich im Gefäß immer nahe zur Oberfläche aufhielt. Sie erschien jedesmal auch an Frühsommertagen nach starken Regengüssen, war aber nie im stark natronhaltigen Wasser der Fußstapfen

¹ Näheres in STILLER, J.: Systylis Hoffi (Peritricha) in natronhaltigen Tümpeln des „Szili-szék“ bei Szeged in Ungarn. Biol. Zentralbl. Bd. 57. H. 3/4. 1937.

oder Räderspuren zu finden und zeigte sich auch nicht, wenn trockene Erde oder Pflanzen mit Leitungswasser im Laboratorium aufgegossen wurden. In breithalsigen Gefäßen konnten die Tiere mehrere Tage am Leben erhalten werden. Nach ungefähr einer Woche giengen sie zugrunde. Die Annahme, daß die infolge Verdunstung des Wassers eingetretene erhöhte Konzentration die einzige Ursache dieses Absterbens war, scheint unwahrscheinlich, weil die Tiere im Schutze der erwähnten tektinartigen Hülle weit weniger empfindlich gegen die Schwankungen der Laugenkonzentration sein dürften, als Tiere mit blosser Pellicula. Es scheint vielmehr, daß sich die Tiere des Szili-szék unter den ständig wechselnden Lebensbedingungen derart an ein kurzfristiges Leben angepaßt haben, daß sie nach kurzer Weile ihre Lebenstätigkeit auch dann einstellen, wenn sich die Verhältnisse scheinbar garnicht ändern.

Die Tiere stehen auf Grund ihrer morphologischen Eigenschaften der Gattung *Astylozoon* nahe, doch unterscheiden sie sich davon hauptsächlich durch die ständig ausgebildete Gallerthülle.

Ich benenne diese Gattung zu Ehren meines Lehrers, Prof. J. v. GELEI, dem ich die Entdeckung verdanke.

Geleiella vagans gen. n. sp. n.

Das Tier gehört in die von KAHL² aufgestellte Familie der *Astylozoonidae* und unterscheidet sich von der Gattung *Astylozoon* durch die ständig ausgebildete Gallerthülle. Dieselbe ist farblos, locker gebaut, so daß man darin die einzelnen, mitunter hervorstehenden und ganz lose sitzenden Tektinkörnchen sehr gut unterscheiden kann. Die Hülle ist dem Körper des darinnen sitzenden Tieres vollkommen angepaßt und ist nur am oberen Rand etwas erweitert. Der Rand ist nicht scharf abgesetzt, wie beim Tribus *Loricata*, sondern endet in einer mehr oder minder unbestimmten Linie. Die Konsistenz der Hülle wird gegen den Rand zu immer lockerer. Daß aber die Hülle des Tieres trotz der scheinbar lockeren Konsistenz ziemlich fest und widerstandsfähig ist, bewies der Fall, als das Tier unter dem Deck-

² KAHL, A.: Urtiere oder Protozoa in Dahl's Tierwelt Deutschlands, Jena 1935.

glas zerquetscht wurde. Das Protoplasma des aufgeplatzen Tieres floß aus der Hülle heraus, dieselbe blieb jedoch, vielleicht gerade infolge ihrer Elastizität, vollkommen unverletzt (Abb. 1 a).

Am unteren Pol endet die Hülle in einem spitz zulaufenden, schwanzartigen Fortsatz. Derselbe hat die Fähigkeit, sich für kurze Zeit an die Gegenstände des Wassers oder auf den Objektträger unter dem Mikroskop anzuheften. Hierbei wird das sonst spitze Ende haftscheibenförmig abgerundet und der

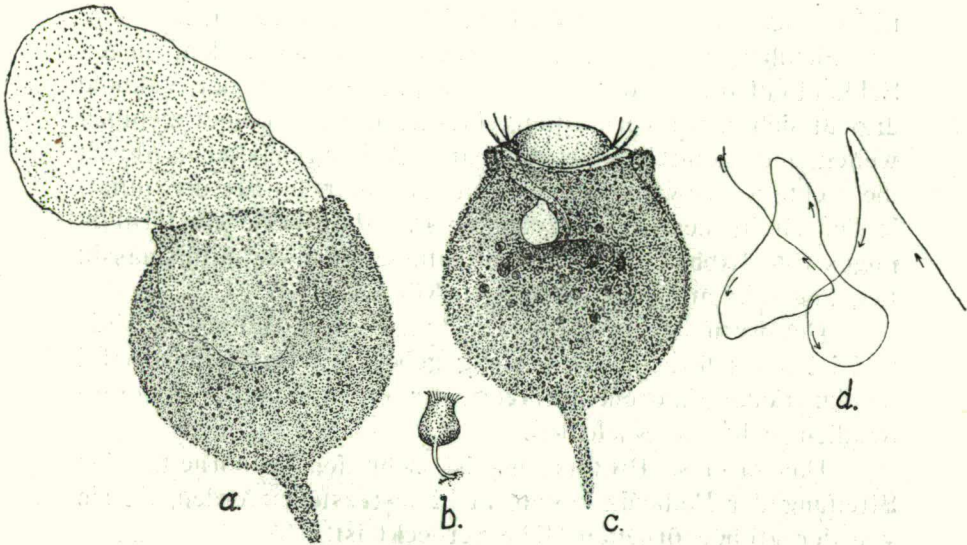

Abb. 1 a, b, c, d, *Gelelella vagans* gen. n. sp. n. a ein zerquetschtes Tier fließt aus der unverletzten Gallerhülle heraus; b ruhendes Tier, c normales Individuum, d kleines Stück des vom Tier zurückgelegten Weges. a u. c 840fach, b u. d 140fach.

ganze schwanzartige Fortsatz, scheinbar durch die Last des darauf sitzenden Tieres, gebogen (Abb. 1 b). Das auf diese Weise an einen Ort gebundene Tier ist jedoch ständig unruhig und führt die merkwürdigsten Bewegungen aus. Oft kreist es in der Richtung des Uhrzeigers, wobei das angeheftete Schwanzende, das Zentrum des Kreises bildet und das Peristom des ganz schieferichteten Tieres die Peripherie des Kreises beschreibt. Es kommt aber sehr häufig vor, daß das Tier in schnellem Nacheinander Räder schlägt, wobei es sich bald auf das

Schwanzende, bald auf das Peristom stützt. Die Bewegung des frei herumschwimmenden Tieres ist ein rastloses Hin- und Herhasten. Abb. 1 *d* veranschaulicht ein Stück Weges, welches das Tier zurückgelegt hat.

Der Körper des Tieres ist rund. Seine kugelige Form wird nur durch den etwas erhöhten Peristomapparat und den schwanzartigen Fortsatz gestört. Der peristomale Cilienkranz ist in eine merklich vertiefte Rinne des stark gewölbten Diskus eingepflanzt und beschreibt $1\frac{1}{4}$ Windungen. Der Peristomsaum fällt in die Höhe des Hülsenrandes, ist schwach verdickt und nicht umgeschlagen. Der Schlund ist schräggerichtet, sehr eng und ziemlich kurz. Die Nahrungsvakuolen sind, dem engen Schlund entsprechend, auffallend klein. Die pulsierende Vakuole ergießt sich durch Vermittlung eines zwar kurzen, aber ziemlich weiten und dadurch leicht sichtbaren Ausführungskanals durch die rechte Seitenwand in den Schlundtrichter. Infolge der auffallenden Breite des Kanals zeigt die Pulsationsblase ein birnförmiges Bild (Abb. 1 *c*). Die Blase befindet sich verhältnismässig tief, ungefähr am Ende des ersten Körperdrittels.

Der Kern ist ein nicht sehr langes, wurstartiges Gebilde und ist mit schwach hufeisenartig gebogenen Enden horizontal in die Equatorialebene gelagert. Er enthält immer mehrere deutlich sichtbare Nucleolen.

Das farblose Protoplasma ist sehr fein gekörnelt. Eine Streifung der Pellicula konnte nicht festgestellt werden, da sie von der grobgekörneltten Hülle verdeckt ist.

Es ist anzunehmen, daß der schwanzartige Fortsatz zur Aufnahme eines aboralen Stachels dient, doch konnte dies nicht sicher festgestellt werden, da eine Borste innerhalb der Hülse nicht sichtbar war und bei zerquetschten Tieren sämtliche Organellen sehr schnell im herausfliessenden Protoplasma aufgelöst wurden.

Die Länge der Tiere beträgt ohne Fortsatz 65—75 μ , die größte Breite 60 μ . Der Fortsatz erreicht selten mehr als $\frac{1}{3}$ der Körperlänge. Abb. 1 *b* zeigt einen extremen Fall, wo der Fortsatz die Länge der Hülle erreicht.